

Els senyors de l'aigua

Es calcula que a tot el món hi ha 1.390 milions de quilòmetres cúbics d'aigua, dels quals només 230.000 són aigua dolça. Segons l'Organització de les Nacions Unides (ONU), 1.300 milions d'éssers humans no tenen accés a l'aigua potable, l'equivalent a cinc voltes tota la població dels Estats Units. A més, la demanda mundial de l'aigua es duplica cada vint anys, i això farà que el 2025 la meitat de la població no tinga accés a un subministrament en condicions. L'aigua ha estat des de l'antiguitat un dels principals reguladors socials i continua essent-ho a principi del segle XXI. Avui, els éssers humans podem sobreviure sense comptes bancaris, telèfons mòbils ni vacances, però no sense aigua. Per això, la capacitat de proporcionar-ne l'accés esdevé una qüestió vital per a la supervivència de la humanitat, alhora que una font de negoci de gran potencialitat.

L'aigua, però, és un recurs humà –i, com a tal, d'accés lliure i garantit– o bé una mercaderia –i, per tant, de preus fluctuants i sotmès al principi de la rendibilitat? L'ONU reconeix, de fet, que l'accés a l'aigua és un dret humà i

L'aigua és un recurs natural que mou milers de milions d'euros i al voltant seu ha crescut una important indústria de serveis. Aquest líquid essencial per a la vida humana, pot esdevenir una mercaderia regida pel mercat i la lògica del benefici? ONG i grans corporacions no es posen d'acord.

que, per tant, tothom hauria de tenir-hi un accés garantit. Les paraules, però, són lluny d'ajustar-se a la realitat, i centenars de comunitats en països sub-

desenvolupats o en desenvolupament viuen d'esquena al *miracle de l'aixeta*. La manca de recursos hídrics o la incapacitat d'explotar-los i distribuir-los de manera adequada han fet augmentar els *exclosos hídrics*. Paral·lelament, la humanitat ha assistit a un procés creixent de mercantilització de l'aigua en què els poders públics cedeixen la gestió dels recursos hídrics a la iniciativa privada. Les empreses públiques de subministrament perden terreny progressivament en favor de companyies en partenariat públic-privat o únicament privades que reben concessions a molt llarg termini que acaben, *de facto*, essent per a tota la vida. Les empreses es beneficien d'una infraestructura –canonades, canalitzacions...– realitzada amb fons públics i es limiten a gestionar el subministrament. “Els senyors de la terra ja no són magnats industrials, com els vells Rockefeller, Ford o Thyssen”, explica Riccardo Petrella, al seu llibre *El Manifiesto del Agua* (Icaria). “Són, per una part, Bill Gates, Berstelsman, Ted Turner, els Murdoch... [...] Si continuen les tendències actuals respecte a l'aigua durant els vint o trenta anys vinents els *senyors de la terra* amenacen de convertir-se en els *senyors de l'aigua*, i els candidats més probables i versemblants són, entre més, Suez-Lyonnaise des Eaux, Vivendi, Saur-Bouygues, Nestlé, Bechtel, United Utilities i Danone.”

L'accent eminentment francès dels *senyors de l'aigua* no hauria d'estranyar. França fou el primer país a permetre la participació de les empreses privades en una gestió de l'aigua que, fins ben entrat el segle XIX, havia estat competència de l'administració pública. Després, ja el 1988, vingueren el Regne Unit, amb la privatització empresa sota el govern de Margaret Thatcher. Resultat d'això és que el rànquing de les empreses que gestionen aquest recurs és encapçalat per empreses de capital francès. Hi tenen tal predomini que fins i tot, a la manera de les *cinc germanes* del petroli, existeix el terme *les tres germanes* per a referir-se a les gegantines Veolia (abans Vivendi), Suez-Lyonnaise i Saur (grup Bouygues). Les dues primeres copaven el març del 2005 el 70% del mercat mundial de l'aigua, a més de 100 països. Alhora, han esdevingut les matrius de grans *holdings*

 VEOLIA França	 SUEZ-LYONNAISE França	 SAUR (Grup Bouygues) França	 RWE/THAMES WATER Alemanya/ Regne Unit
<p>Clients: 110 milions</p> <p>Nascuda: el 1853 amb el nom Compagnie Générale des Eaux, per decret de Napoleó III; després Vivendi.</p> <p>Facturació (2007): 32.628 milions d'euros.</p> <p>Implantació: França, Xina, Austràlia, Alemanya, Regne Unit, República Txeca i Suècia.</p> <p>Activitat: aigua, neteja, energia, transport.</p>	<p>Clients: 125 milions</p> <p>Nascuda: el 1880</p> <p>Facturació (2007): 47.475 milions d'euros.</p> <p>Implantació: Argentina, Bèlgica, República Txeca, Xina, Alemanya, Espanya, Hong Kong, Indonèsia, Itàlia, Lituània, Hongria, Malàisia, Romania, Regne Unit.</p> <p>Activitat: aigua, electricitat, gas, serveis energètics, neteja.</p>	<p>Clients: 5,5 milions</p> <p>Facturació (durant els primer nous mesos de 2007): 21.294 milions d'euros.</p> <p>Implantació: França, Espanya, Regne Unit, Polònia, Argentina, Xina, Rússia, Armènia, Algèria, etc.</p>	<p>L'alemanya RWE compra el 2001 la britànica Thames Water, empresa amb origen al segle XVI. També és propietària d'American Water.</p> <p>Facturació: 8.900 milions d'euros.</p> <p>Implantació: Regne Unit, Alemanya, Estats Units, República Txeca, Polònia, Holanda, Hongria, Eslovàquia.</p> <p>Activitat: electricitat, aigua, gas, serveis.</p>

especialitzats en l'administració de serveis que van des de canals de televisió (Vivendi) a cinematografia, passant pel gas i l'electricitat.

Predomini francès a banda, avui 460 milions d'habitants del planeta depenen de subministradors privats, i això significa al voltant del 5% del total de població amb accés a l'aigua. La xifra podria augmentar fins a 1.160 milions el 2015. De fet, la mercantilització dels serveis hídrics ha comptat sempre amb l'empenta de la Unió Europea, que, amb empreses capdavanteres com Suez, Veolia, Saur però també l'alemanya RWE, veuen en la gestió hídrica una oportunitat de copar un sector amb projecció mundial. La UE ha estat la que més pressió ha fet en les diferents rondes de l'Organització Mundial del Comerç (OMC) perquè l'aigua, com a servei, es liberalitzi, com ja s'ha fet amb l'electricitat o el gas. De moment, fins que no arribi l'anhelada liberalització, la UE ha aconseguit que s'introdueixen normes que impulsen la desregulació i la privatització, segons que denuncien algunes ONG. "L'aigua promet ser al segle XXI el que fou el petroli al segle XX; la mercaderia més preuada determinant de la riquesa de les nacions", escrivia al maig del 2000 la revista *Fortune Magazine*.

La posició del lobby pro-desregulació compta, a més, amb l'aquiescència del Fons Monetari Internacional i del Banc Mundial, que té entre els seus objectius injectar fons per a millorar l'accés a l'aigua dels països del sud. L'ONG Polaris Institute denuncia que el Banc Mundial es va negar a renovar-li un préstec de 25 milions de dòlars a Bolívia llevat que privatitzara els serveis d'aigua.

Arguments a favor i contra. Si ga com siga, tant les grans empreses del sector com les institucions que els donen suport addueixen que la privatització és un pas obligatori per a modernitzar la gestió dels serveis de subministrament, irrigació, recollida, distribució i sanejament urbà. A més, i especialment a les zones en desenvolupament amb xarxes de govern locals molt sensibles a la corrupció, les inversions per mitjà de la iniciativa privada són més eficients que no pas a través de la iniciativa privada.

L'aigua, un afer mundial. L'ONU estima que més de 5 milions de persones moren cada any a causa de malalties relacionades amb l'aigua.

A aquest argumentari responen les ONG amb un catàleg de raons per les quals desaconsellen l'entrada de les companyies amb finalitats lucratives en el sector. Aquestes organitzacions diuen que les empreses privades han motivat molt sovint augmentos de tarifes que fan inaccessible el servei a una part important dels clients. Així passà, per exemple, a Cochabamba, a Bolívia, on, després de l'últimàtum del Banc Mundial esmentat, es va adjudicar el subministrament d'aigua a la multinacional Bechtel. Els preus s'apujaren immediatament, cosa que provocà un alçament popular. Una cosa semblant passà a l'Argentina, on Aguas Argentinas, amb participació de Suez i la catalana Agbar, va haver de plegar de Buenos Aires el 2005 perquè no pogué acordar amb el govern argentí d'incrementar les tarifes d'aigua abans de les eleccions. Entre el 1993 i el 2001 hi havia hagut un increment dels preus del 88,2%. També fou desastrosa l'entrada de Suez a Manila, Filipines, ciutat de sis milions d'habitants, on el 1997 va signar un contracte per a 25 anys. Després de cinc anys en què els preus pujaren d'un 500%, fins a representar el 10% dels ingressos d'una família, Suez eixia escaldat de l'experiència asiàtica. I no tan sols en països en desenvolupament hi ha moviments contra la privatització del servei. Als Estats Units, on només un 15% dels serveis

municipals d'aigua són administrats per corporacions, s'han enregistrat batalles semblants a Nova Orleans, Atlanta i Milwaukee. A Grenoble, ciutat de naixement de la totpoderosa Suez, ha recuperat el servei de subministrament d'aigua una empresa pública.

Les companyies involucrades en aquests casos recorden, no obstant, que donen servei a milers de municipis i que només en casos concrets s'han registrat incidents d'aquesta mena. Per una altra banda, el Consell Mundial de l'Aigua, entitat mundial de referència i fòrum de debat entre ONG, grans empreses i institucions internacionals, apunta que la introducció de la iniciativa privada en un país sense experiència en aquesta matèria és un procés llarg i difícil. En comparació amb més infraestructures, el sector de l'aigua resulta poc atractiu per als inversors perquè requereix una inversió forta, que s'afegeix a la manca de regulació, la inestabilitat política i les interferències de la corrupció. Per tot això, moltes corporacions, escamnades pel que ha succeït a Manila o Buenos Aires, han abandonat aquests projectes i s'han centrat a la Xina, els països de l'Est i l'Orient Mitjà amb la intenció de limitar les pèrdues i reduir els riscos. El negoci torna a brollar.

V. Tena